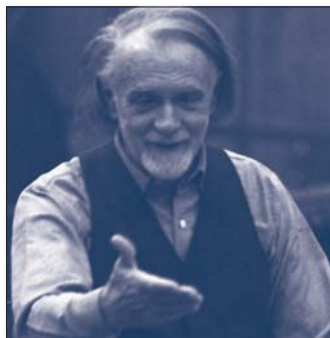

Kodály Zoltán pünkösdje

Nincs olyan nép, amelyiknél a tavasz megünneplése, köszöntése valamilyen szimbólum formájában ne lenne fontos. Legkiemelkedőbb szokásaink egyike a pünkösdi király és királyné választása, velük a hőn áhított tavasz eljövételét, a termést, termékenységet szeretnék titokzatos szertartásokkal megjeleníteni. Az egyház ilyenkor – a húsvétot követő ötvenedik napon – ünnepli a Szentlélek eljövételét. Ez a tavaszi napforduló közelére esik, melynek ősi hiedelmei, szokásai, illetőleg a tavasz-nyár természetes emberi öröme a keresztény ünneppel összeolvadtak.

Kodály Zoltán (1882–1967) ünnephez kapcsolódó kiemelkedő műve a *Pünkösdlő*. Első hallgatás után arra kapunk indítást a Lélektől, hogy hallgassuk meg újra és újra. Szövege a Szentlélek eljövételét idézi fel (1-4. szakasz), majd elbeszéli a megváltás történetét, Jézus életét az angyali üdvözletől a kereszthalálig (5-8.). Ezután jókívánságok, áldás- és dicséretmondás következnek (9-10.), majd gyermekjáték-szerű befejezés (11-12.). „A Pünkösdlő dallama, zenei szerkezete a népdalokétól eltér. A kezdő dallam (1-4.) ritmusában a nyugat-európai eredet emlékét őrzi. A következő *recitativ* részek (5-10.) voltaképpen egyetlen zenei sor ismételtetéséből állnak, melyeket időnként zárómotívum tagol, és az egyes részek hossza változó. Ezeket a megadott metronómszám mellett úgy kell énekelni, hogy a szöveg természetes ritmusa érvényesüljön. A befejezés feszes ritmusú ütempáros dallam (11-12.).” (Paksa Katalin)

A kép a főoltárt mutatja Csíkszentlélekről (1510 körül). A Szentlélek eljövételét mutató főtáblán kívül nyitott állapotban négy, zárt állapotban további hét kép látható, valamint az oromkép és a predella (zsámoly, polc).

A tábla azt a részben heves gesztusokban, részben zárkózott, emelkedett tartásban megnyilvánuló megrendülést ábrázolja, amelyet a Szentlélek eljövele vált ki az apostolokból. Arckifejezésük nagyon egyéni, más ismertetőjegye azonban csak a bal szélhez legközelebb levő Jakabnak van; rajta kívül még a két leghátsót, Pétert és Jánost azonosíthatjuk. Az imádkozó Szűz Mária méltóságteljesen ül körükben.

Az ünnepélyes, de korántsem merev együtttest élénk, erőteljes színfoltok jellemzik. Ez a tarkaság-gá sehol sem való színesség vonzó ereje a táblának, amelyet joggal szoktak a legjellemzőbben csíki oltárképnek nevezni. Stílusa, bár szemmel láthatóan összefügg a XVI. század elejének német iskoláival, egyikhez sem ízesül olyan szorosan, hogy akár onnan jött, akár ott tanult mester munkája lehetne. A hagyományos formakincs gazdagítása egy-egy modernabb megoldással a csíki festészet önállóságát bizonyítja.

Az oltár – mint az egész helyi iskola – alapjában véve konzervatív, ezt mutatja síkszerűsége, rajzossága, a kontúrvonalak nagy szerepe. A modern megoldások részben a dunai iskola felől érkeztek, de csupán egyik-másik alak tartásán, szakállán vehetők észre. A szárnyképek passiójeleneteinek hóborította csúcsait általában a helyi környezet hatásának tulajdonítják. Ez lehetséges, de a példát bizonyosan az égbe meredő hegyormok megörökítésében annyira kedvelt lelő dunai iskola szolgáltatta.

(Forrás: <https://www.hung-art.hu/>)

KODÁLY ZOLTÁN: PÜNKÖSDÖLŐ

(népt. töredékek)

A pün-kös-d nek je - les nap - ján Szent-lé-lek Is - ten kül - de - ték,
 Meg - e - ró - sít - ni szí - vő - ket Az a - pos - to - lok - nak.
 d d d d r m m m r d m m f sz m r m d m r r d d
 El-hoz-ta az Is - ten Piros pünkös-d nap-ját, Mi is meg-hordozzuk Királyné asszonykát.
 Mivan ma? Mivan ma? Piros pünkös-d nap-ja, Holnap lesz, holnap lesz a második nap-ja.
 sz sz sz l sz m f f f sz m d m d d d sz sz l sz sz f m sz d d
 A pünkös-di ró-zsa ki-haj-lott az út - ra, Én édesem, én kedvesem, szakassz egyet ró-la!

Részlet a szövegből:

Elhozta az Isten piros pünkös-d napját, Mi is meghordozzuk királyné asszonykát. Piros pünkös-d napján mindenkéülnek, A kertek, a mezők virágba borulnak. A szép leányoknak rózsakoszorúját, A szép legényeknek szegfü bokréját. A szép menyecskéknek utcán az ülésük, A kis gyermekeknek porban heverésük. Öreg asszonyoknak porhanyó pogácsát, Öreg embereknek csutora borocskát.

Balla János Sch. P.